

Prof. Adam Noga

Warszawa, 15 09 2019

Akademia Leona Koźmińskiego

W Warszawie

UNIWERSYTET GDANSKI

RPW/39139/2019 N
Data: 2019-09-24

Recenzja dorobku naukowego doktora

Wojciecha Bizona

**w związku z postępowaniem o nadanie stopnia doktora habilitowanego
nauk ekonomicznych**

1. Ogólna charakterystyka Habilitanta i jego warsztatu naukowego

Habilitant wykazuje bardzo duże zaangażowanie w rozwój nauk ekonomicznych w Polsce, w bardzo ważnym obszarze wiedzy jako czynnika wytwórczego i związanych z tym zagadnień jej tworzenia, a przede wszystkim jej transferu i propagacji. Szczególną uwagę poświęca wiedzy ekonomicznej jako czynnika wytwórczego i możliwości jej skutecznej dyfuzji w społeczeństwie, poczynając przede wszystkim od studentów i uczniów kierunków ekonomicznych. Bardzo ambitnie wprowadza do swojego obszaru badawczego nowoczesne koncepcje behawioralne z wielkiej teorii ekonomii – co na pewno jest zjawiskiem bardzo pozytywnym zarówno dla rozwoju naukowego Habilitanta, jak i dla „ekspansji” nowoczesnej teorii ekonomii do procesów dydaktycznych. Łączy tę „ekspansję” z bardzo dobrą filozoficzno-historyczną refleksją nad wiedzą. Habilitant wykazuje dużą aktywność w popularyzowaniu swoich badań, zdobywaniu grantów, w rozwijaniu procesu dydaktycznego. Bardzo twardymi argumentami uzasadniającymi wniosek Habilitanta są dwa fakty: zdobycie po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych 274 punktów MNiSW oraz napisanie „klasycznej” monografii

habilitacyjnej.” Na te 274 punkty złożyły się : 2 monografie naukowe (jedna współautorstwo), 33 rozdziały w monografiach, z czego 28 w języku polskim (6 współautorstwo), 5 w języku angielskim (w tym 3 współautorstwo), 13 artykułów w recenzowanych czasopismach polskich i zagranicznych, 8 w języku polskim (2 współautorstwo). 5 w języku angielskim (1 współautorstwo), 5 współredakcji monografii (w tym 2 w języku angielskim). Ponadto Habilitant jest autorem 18 prac – raportów z badań, 17 opracowań szkoleniowych i dydaktycznych i 4 ekspertyz. Wśród publikacji na uwagę zasługuje artykuł w renomowanym piśmie z impact factor: *Journal of Behavioral and Experimental Economics*” w 2018 roku (vol. 76) pt. „Tell them it’s easy”: Framing incentives in learning basic statistical problems”

Główne pola zainteresowań badawczych Habilitanta wskazują, że Autor w zasadzie prawidłowo wykorzystał okres badawczy po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych, w poprawny sposób gromadził osiągnięcia badawcze, niezbędne aby świetle ustaw ubiegać się o stopień doktora habilitowanego. W procesie tym można jednak dostrzec też wiele istotnych luk, słabości i kontrowersji, na które zwróci się uwagę w niniejszej recenzji.

Pozytywne aspekty rozwoju naukowego Habilitanta to niewątpliwie zdobycie 274 punktów, w pracach zawsze z bardzo dobrymi światowymi podstawami teoretycznymi, bardzo dobrymi analizami statystycznymi i ich profesjonalną weryfikacją, i bardzo aktywna, dobrze oceniana przez studentów oraz władze UG praca dydaktyczna: autorstwo kilku interesujących naukowo i praktycznie wykładów, liczne promotorstwo itp. osiągnięcia szeroko opisane w autoreferacie. Na pewno na pozytywną ocenę zasługuje też realizacja programów badawczych, grantów, udziałach w konferencjach krajowych czy zagranicznych, organizowaniu takich konferencji, czy współpracy międzynarodowej.

Do istotnych słabości w dorobku habilitacyjnym doktora Wojciecha Bizona należy z kolei zaliczyć: bardzo „lokalną” aktywność publikacyjną Habilitanta, publikowanie w języku angielskim, ale też w bardzo „lokalnym” ujęciu - poza wspomnianym jednym, dwóm bardzo dobrych czasopismach, zdecydowane niewykorzystywanie możliwości „wchodzenia” do polskich segmentów rynku publikacyjnego o donioślejszym znaczeniu, np. brak artykułów w pismach typu Ekonomista, Gospodarka Narodowa, Bank i Kredyt, Wiadomości Statystyczne, Decyzje itp. Habilitant ma też wiele publikacji wspólnych, co na świecie jest wysoko cenione, ale w Polsce powoduje wciąż problemy oceny, ponieważ brakuje jeszcze precyzyjnych kryteriów wyodrębniania indywidualnych wkładów poszczególnych autorów.

Drugą słabością dorobku Habilitanta jest dość spóźnione znalezienie ciekawej specjalności badawczej. Rola wiedzy i wiedzy ekonomicznej w gospodarce oraz w społeczeństwie to ogromny obszar badawczy, wygodny do dużej aktywności naukowej, ale bardzo trudny do dokonania autentycznego postępu. Dopiero światowe sukcesy ekonomii behawioralnej i próba połączenia zainteresowań tym obszarem z dotychczasowymi zainteresowaniami nad wiedzą silnie przyspieszyły rozwój naukowy Habilitanta i dobrze rokują w przyszłej pracy naukowej. Ale w tym też jest trochę dziegciu – o czym w następnych częściach opinii.

2. Charakterystyka merytoryczna dorobku naukowego

W głównej pracy Habilitanta, w książce pt. Wiedza i jej transfer z perspektywy współczesnej ekonomii. Wykorzystanie instrumentarium ekonomii behawioralnej w edukacji ekonomicznej na bardzo pozytywną uwagę zasługuje odwaga i rozmach badawczy, podjęcie się analizy jednego z najważniejszych

problemów współczesnej teorii ekonomii oraz procesów dydaktycznych i rozwojowych.

Główna praca Habilitanta wzbudza jednakże również wiele kontrowersji, o charakterze zarówno metodycznym, jak i merytorycznym. W zasadzie są to dwie książki, co Autor chyba też dostrzega dając monografii habilitacyjnej dwa tytuły. W książce liczącej 396 pierwsza kończy się na stronie 257, a druga zaczyna się na stronie 259. Obie te książki są cenne, chociaż pierwsza wzbudza szereg kontrowersji, druga jest już dobrym wejściem Habilitanta na wreszcie własną ścieżkę badawczą, na której ma już cenne osiągnięcia i na której ma szansę na wiele nowych osiągnięć badawczych, dydaktycznych i przede wszystkim praktycznych – i to w skalach: makro, mezo i mikro.

Habilitant nie wykorzystuje okazji aby te dwie książki zintegrować i rzeczywiście osiągnąć bardzo cenny efekt współproduktywności. Wystarczyło w pierwszej części metodologiczno-historyczno-filozoficznej pokusić się o pokazanie aspektów behawioralnych w kreowanej oraz gromadzonej przez ludzi wiedzy i to połączenie byłoby bardzo efektywne. Tak samo jak ekonomia może sięgać do wiedzy powstałej już w Mezopotamii, tak samo można tam odnaleźć wiedzę behawioralną wygrywającą w praktyce z racjonalnymi modelami. Nie jest bowiem tak, że behawioralność zachowań ekonomicznych odkryli H. Simon, D. Kahneman, A. Tversky czy R. Thaler. Są one doskonale znane w teorii ekonomii od zawsze: i A. Smithowi i L. Walrasowi i R. Lucasowi. Tylko dla potrzeb agregacji zachowań behawioralnych musieli oni konstruować modelowego hiperracjonalnego homo oeconomicus. Dopiero teraz pojawia się technologiczna i interdyscyplinarna szansa na budowę zagregowanych modeli behawioralnych i jest to też wielka szansa dla Habilitanta.

Przedstawiona więc w pierwszej części panorama historyczno-filozoficzna o wiedzy jest bardzo atrakcyjna dla czytelnika, ale z tej panoramy mało wynika dla głównych celów badawczych Habilitanta. Próbując z sympatią

studiować tą pasję Autora nie mogłem dostrzec więcej pożytku niż wiadomo np. z prac o wzroście endogenicznym, w których ciekawie pokazuje się wymuszony wzrost wiedzy oraz jej skwantyfikowany wpływ na rozwój, dość natomiast lakonicznie potraktowanych przez Habilitanta. W pracach o wzroście endogenicznym kryje się wielki potencjał do wykorzystania wiedzy w rozwoju, do poszukiwania konsensu obrony mimo wszystko jednakże szerokiego zakresu wiedzy ekonomicznej, której wszyscy powinniśmy przestrzegać, do konieczności „poszturchiwania” społeczeństwa aby dla dobra rozwoju tą wiedzę zdobywało.

Druga część książki Habilitanta dotyczy właśnie tego Thalerowskiego „poszturchiwania”. Przed jej napisaniem Habilitant już opublikował kilka artykułów dotyczących „poszturchiwania” w ekonomii behawioralnej. To cenny kierunek myślenia i działania. Nie ma sprzeczności między tradycyjną wiedzą ekonomiczną, racjonalnym działaniem, liberalną ekonomią i gospodarką a koniecznością „poszturchiwania” ludzi do zdobywania wiedzy ekonomicznej i do zachowań ekonomicznych, a także do wielu innych zachowań racjonalnych. Prowadzone eksperymenty oraz ich statystyczna analiza przez Habilitanta zasługuje na uznanie. Jest ona jednakże jeszcze wciąż bardzo skromna. Szkoda że nie pokazano przeglądu sukcesów takich „poszturchiwań” w edukacji, w ekologii czy w biznesie, jest ich już bardzo wiele, nawet w Afryce, której ludność skutecznie „poszturchuje” się do rozwoju przy pomocy bardzo wielu impulsów. Przykłady Autora są dość skromne i pod ręką, dotyczą własnych studentów. Trzeba poszukiwać natomiast wielu nowych atrakcyjnych przykładów i je badać. Sukcesy w skutecznym „poszturchiwaniu” trzeba szybko transferować.

Monografia habilitacyjna ma dość luźną strukturę i Habilitant powinien był dobrze metodycznie swoją pracę ustrukturyzować. Autor chyba dobrze wspiera obecny kierunek polityki naukowej w Polsce, w którym wymaga się od

pracowników naukowych artykułów w renomowanych zagranicznych czasopismach naukowych. W takich pismach trzeba bowiem trzymać się klasycznej struktury: wstęp z precyzyjnie sformułowanymi problemami i hipotezami badawczymi, obraz statystyczny problemu, dyskusję literaturową na temat problemu, własny model analizy (niekoniecznie sformalizowany, może deskryptywno-graficzny), empiryczno-statystyczną jego weryfikację lub przynajmniej ilustrację, wnioski dla teorii i ewentualnie dla praktyki. Tymczasem w głównej pracy Habilitanta niekiedy trudno jest panować na bogactwem inspiracji teoretycznych i ich wykorzystywaniem przez Autora. Może to mieć niekiedy kontrowersyjne konsekwencje w wykazaniu głównych hipotez badawczych.

Trzeba jednakże podkreślić, tak jak to zostało zaznaczone na początku recenzji, że rozwój naukowo-badawczy i dydaktyczny doktora Wojciecha Bizona jest pozytywny i zasługujący na ubieganie się przez niego o stopień naukowy doktora habilitowanego w naukach ekonomicznych

W głównej pracy w przewodzie Autor osiąga dojrzałość i samodzielność badawczą, z reguły dobrze syntetyzując swoje liczne cząstkowe badania w ostatnich latach. I tak otrzymujemy od Habilitanta bardzo dobry wkład w rozwój nauk ekonomicznych, w nauczanie ekonomicznych zachowań ludzi.

Wnioski końcowe

1. Dorobek naukowo-badawczy dr. Wojciecha Bizona odnotowany po uzyskaniu stopnia doktora spełnia wymagania ustawy z 14 marca 2003 roku o stopniach i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Nr 65, poz. 595), z nowelizacją z 2011 roku oraz Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 1 września 2011 w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego (Dz. U. Nr

196 poz. 1165) w odniesieniu do kandydatów do stopnia doktora habilitowanego. Na szczególne wyróżnienie Autora zasługują cenne analizy teoretyczne i praktyczne dotyczące zastosowania ekonomii behawioralnej do rozwoju wiedzy ekonomicznej i jej transferu do szerokich kręgów odbiorczych.

2. Ocena dorobku dr. Wojciecha Bizona uzasadnia pozytywnie przejście do dalszego postępowania przez Komisję Habilitacyjną o nadanie tytułu doktora habilitowanego nauk ekonomicznych.

Adam Bizon